

การศึกษากำรจัดการของสถานอนามัยเด็ก - กลาง นนทบุรี

นางสาวสุขุมพร รัตนวิทย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพาณิชยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

008247

i 17820868

A STUDY ON MANAGEMENT OF CENTRAL PREVENTORIUM FOR CHILDREN-NONTHABURI

Miss Sayomporn Ratanawit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Commerce

Department of Commerce

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการจัดการของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี
 โดย นางสาว สยมพร รัตนวิทย์
 แผนกวิชา พาณิชยศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมพิไล คุณาพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สุประคิม ชูมนาค* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิม ชูมนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *เกษม วัฒนชัย* ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์ เกษม วัฒนชัย นันทาภิวัฒน์)

..... *สุประคิม ชูมนาค* กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ศิริไศยมงคล บุรพาเคชะ)

..... *พรหมพิไล คุณาพันธุ์* กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมพิไล คุณาพันธุ์)

..... *ดร. ชวิฐ* กรรมการ
 (นายแพทย์ ชวิฐ สุคนธปฏิภาค)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการจัดการของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี
ชื่อนิสิต นางสาว สยมพร รัตนวิทย์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมพิไล คุณาพันธุ์
ภาควิชา พาณิชยศาสตร์
ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

เด็กก่อนวัยเรียนนับเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่สำคัญคือความเจริญก้าวหน้าของประเทศ แต่เด็กในวัยนี้ส่วนมากกำลังประสบปัญหาที่สำคัญอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและสุขอนามัยที่ดีในอนาคต ปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาค่านิยมโภชนาการ ซึ่งมักเกิดกับเด็กจากครอบครัวที่ยากจนในแหล่งเสื่อมโทรมหรือชนบทที่ห่างไกล และปัญหาค่านิยมสุขอนามัยซึ่งเนื่องมาจากการได้รับบริการค่านิยมสุขอนามัยไม่ทั่วถึง เด็กจึงมีภาวะเสี่ยงต่อการติดโรคและมีอัตราการป่วยและตายสูง รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กก่อนวัยเรียนอย่างจริงจังจึงเมื่อไม่นานมานี้ จึงพยายามที่จะแก้ไขโดยเร่งด่วน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการศึกษานโยบายของรัฐบาลในการที่จะปรับปรุงสุขอนามัยของเด็กก่อนวัยเรียน และนำกรณีของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี ขึ้นมาพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการให้บริการ เพื่อเป็นแนวทางให้เห็นขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน นอกจากนี้แล้วได้ออกแบบสอบถามเพื่อศึกษาถึงความเห็นเกี่ยวกับบริการและการดำเนินงานของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี จากผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของสถานอนามัยเด็ก-กลาง ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูเด็กที่เข้ามาใช้บริการให้มีสุขอนามัยโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ แต่กระนั้น

ก็ยังไม่สามารถบรรลุตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างสมบูรณ์นัก ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานดังกล่าวเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับภารกิจองค์การที่มีการแบ่งลักษณะงานต่าง ๆ อย่างสับสน การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ การประเมินผลที่ขาดประสิทธิภาพ และอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นมีไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาที่สำคัญ ๆ เหล่านี้ควรได้รับการพิจารณาแก้ไขต่อไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขและปรับปรุงไว้โดยให้มีการติดตามสุขภาพเด็กในชุมชน และปรับปรุงระบบการคัดเลือกเด็กเพื่อคัดเลือกเด็กที่เป็นเป้าหมายก่อนอื่น ควรขยายขอบเขตการให้บริการโดยจัดบริการในลักษณะที่สามารถยืดหยุ่นได้ในพื้นที่ดำเนินการต่าง ๆ อาทิเช่น การเลี้ยงอาหารเด็กในชุมชน และการเยี่ยมบ้านเพื่อบริการ ทางด้านการจัดแรงงานนั้นก็ควรให้สอดคล้องกับลักษณะงานที่ปฏิบัติจริง มีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ให้พอเพียงและเหมาะสมกับลักษณะงาน และควรสนับสนุนในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้วย นอกจากนี้ควรแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนในด้านต่าง ๆ และสนับสนุนผู้ปกครองให้เขามามีส่วนร่วมในการช่วยงานบริการแก่เด็ก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2

Thesis Title A Study on Management of Central Preventorium
 .for Children - Nonthaburi

Name Miss Sayomporn Ratanawit

Thesis Advisor Asst. Prof. Prompilai Khunaphante

Department Commerce

Academic Year 1981

ABSTRACT

Pre - school children are one of the significant population groups which is important to the national progress. However, most of the children at this age are facing with some critical problems which obstruct them from developing to be the valuable and healthful manpower in the future. One of these problems is nutrition which often strikes those among the poor and prolificity families in slum as well as in countryside. Another problem pertains to health which is due to the lack of efficient service. The result is that many children are in the risk of infection and their rate of sickness and death is considerably high. The government, by having seriously realized the importance of these problems recently, endeavours to solve them urgently.

This study emphasizes on how to improve pre - school children's health according to the government policy, and brings Central Preventorium for Children - Nonthaburi up to be a case study of service managing in this field, so that it should

demonstrate its step and operation clearly. Addition to this, questionnaires have been circulated among the parent and concerning officers to find out about its services and operation.

The solution brought out from this study is that the Central Preventorium - Nontaburi succeeds in caring pre - school children to be healthy. However, it cannot obtain the government's policy completely because only a few of hard core groups can get its service. Moreover, the problems of disorderly organizing system, lacking of worker, inefficient evaluation and inadequacy of essential equipments are also concerned.

This thesis also presents some suggestions. Those are trying to follow-up the health of pre - school children in community and improving its selection in order to select those hard core first. More than that, it should expand the service limitation by having some flexible services which can take place in any areas such as feeding station and home care service. About division of work, it should be set according to its actual case in practice. And it is necessary to search for enough and suitable workers, support them in development. Besides, seeking the cooperation from the community and promote them especially the parent to help in its child's service will be useful.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก มุลนิธิ ดร. วิศิษฐ์
ประจวบเหมาะ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในคานทุนการศึกษา
อันเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังมีบุคคลผู้มีพระคุณหลายท่านกรุณาเสียสละให้
ความช่วยเหลือในคานต่าง ๆ แก่ข้าพเจามาโดยตลอด ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมพิไล คุณาพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ
และตรวจแก้วิทยานิพนธ์อย่างละเอียด ตลอดจนให้คำแนะนำอันมีประโยชน์แก่ข้าพเจ้า และ
ข้าพเจ้าขอระลึกถึงความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ จินตนา บุญบังการ ที่ได้ให้ความรู้
ความช่วยเหลือ และกรุณารวมพิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในคานการค้นคว้า
รวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องของหลายท่าน ซึ่งใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ
โอกาสนี้ คือ นายแพทย์ ธวัช สุคนธ์ปฏิภาค ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
และที่ปรึกษาผู้อำนวยการกองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย นายแพทย์สมศักดิ์ สุทธิสุนทรวิ
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คุณธิดา สิงห์โกวินท์ หัวหน้าสถานอนามัยเด็ก-กลาง
นนทบุรี เจ้าหน้าที่ของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ
ที่ข้าพเจ้าได้ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง คุณอนุสรณ์ รัตนวิทย์ คุณลินดา
รัตนวิทย์ ที่ได้อุทิศเวลาและความสามารถเพื่อข้าพเจ้าตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สมดังวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้าพเจ้าขอขอบ
ให้เป็นความภูมิใจแก่ คุณพ่อ คุณแม่ และชยุตติณ ผู้คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่
ข้าพเจามาโดยตลอด

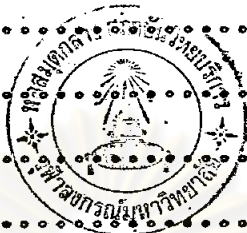
สยามพร รัตนวิทย์

5 พฤศจิกายน 2524

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๗
กิจกรรมประกาศ	๗
รายการตารางประกอบ	๘
รายการแผนภาพประกอบ	๘
บทที่	

1. บทนำ	1
ปัญหาและสาเหตุ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	12
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	12
สมมุติฐานในการศึกษา	12
วิธีการศึกษาคนควา	13
คำจำกัดความ	14
2. นโยบายและแนวทางการพัฒนาสุชนอนามัย เด็กก่อนวัย เรียน	15
นโยบายของรัฐบาล	15
แนวทางการดำเนินการ	24
หน่วยงานพัฒนาสุชนอนามัย เด็กก่อนวัย เรียน	26
3. การดำเนินงานของสถานอนามัย เด็ก-กลาง นนทบุรี	35
ประวัติและความเป็นมา	35
วัตถุประสงค์	39
ขอบเขตการปฏิบัติงานและปริมาณงาน	39
การจัดองค์การ	42

บทที่

ชื่อ

หน้า

การอบรม	54
การปฏิบัติการ	59
การควบคุมและการประเมินผล	67
4. ความคิดเห็นของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	
ต่อการดำเนินงานของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	70
5. บทสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	135
ประวัติ	152

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

หน้า

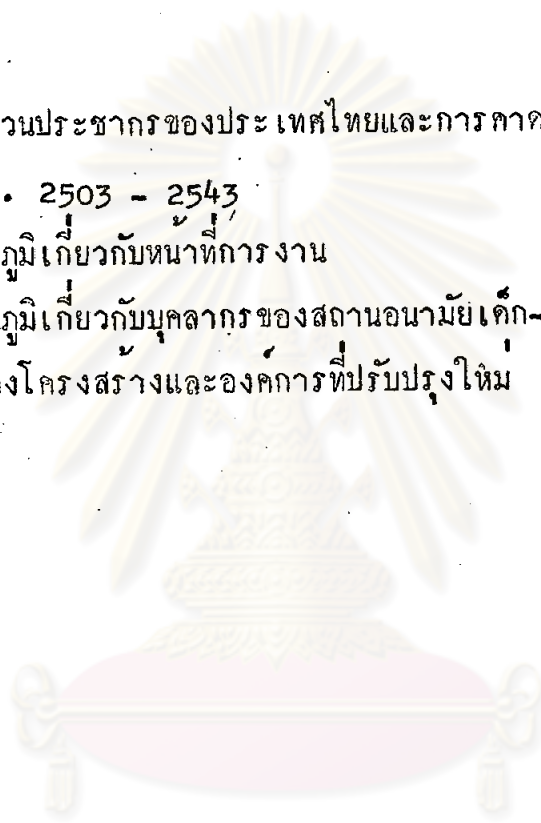
ตารางที่ 1	จำนวนเกิดมีชีพและตายตามเพศกับอัตรา พ.ศ.2480-2519	4
ตารางที่ 2	จำนวนเด็กก่อนวัยเรียน	7
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนรอยละของ เด็กก่อนวัยเรียนที่เป็นโรคขาดอาหารในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย	8
ตารางที่ 4	จำนวนตายตามอายุกับอัตราและอัตราส่วนคาดศอรอย พ.ศ.2517-2519	9
ตารางที่ 5	กิจกรรมประชากรของประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4	18
ตารางที่ 6	ส่วนราชการที่จัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน รูปแบบที่จัดเขตบริการ และจำนวนศูนย์	28
ตารางที่ 7	จำนวนเด็กหลวงในสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	38
ตารางที่ 8	ความเกี่ยวข้องของผู้ขอบแบบ สอดตามต่อเด็ก	72
ตารางที่ 9	ลำดับที่ของเค็ก	73
ตารางที่ 10	ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	74
ตารางที่ 11	ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	75
ตารางที่ 12	ขนาดของครอบครัว	76
ตารางที่ 13	ขนาดของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ต่อเดือน	77
ตารางที่ 14	เวลาที่เค็กใช้ในการเดินทางไปยังสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	78
ตารางที่ 15	พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	79
ตารางที่ 16	ความมุ่งหมายของผู้ปกครองต่อการส่งเด็กเข้ารับบริการ	80
ตารางที่ 17	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อเกณฑ์การคัดเลือกเด็ก	81

ตารางที่ 18	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อค่าบริการ	82
ตารางที่ 19	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อบริการที่ได้รับ	83
ตารางที่ 20	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อบริการเยี่ยมบ้าน	86
ตารางที่ 21	ความมุ่งหมายของผู้ปกครองที่ต้องการบริการเยี่ยมบ้าน	87
ตารางที่ 22	แสดงความต้องการของการบริการเยี่ยมบ้าน	88
ตารางที่ 23	บริการเกี่ยวกับเด็กที่ควรได้รับการปรับปรุงตามความเห็นของผู้ปกครอง	89
ตารางที่ 24	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อภาวะทางกายของเด็กเมื่อได้รับบริการจากสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	91
ตารางที่ 25	ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อพัฒนาการทางจิตใจของเด็กในปกครอง	92
ตารางที่ 26	แสดงค่าน้ำหนักและส่วนสูงโดยเฉลี่ยของเด็กไทยเด็กกลางวัน และเด็กหลวง	93
ตารางที่ 27	ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง	96
ตารางที่ 28	จำแนกอายุของเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยง	97
ตารางที่ 29	ระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	98
ตารางที่ 30	ปริมาณเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การเลี้ยงดูเด็กก่อนเข้าปฏิบัติงาน	99
ตารางที่ 31	จำนวนเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงที่รับการอบรมเบื้องต้น	100
ตารางที่ 32	ความคิดเห็นของพี่เลี้ยงต่อการอบรมเพิ่มเติม	101
ตารางที่ 33	ผลสำรวจความต้องการเปลี่ยนงานของเจ้าหน้าที่	102
ตารางที่ 34	แสดงสาเหตุที่เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงต้องการปฏิบัติงานต่อไป	103

รายการแผนภาพประกอบ

หน้า

แผนภาพที่ 1	จำนวนประชากรของประเทศไทยและการคาดประมาณ พ.ศ. 2503 - 2543	2
แผนภาพที่ 2	แผนภูมิเกี่ยวกับหน้าที่การงาน	44
แผนภาพที่ 3	แผนภูมิเกี่ยวกับบุคลากรของสถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี	45
แผนภาพที่ 4	แสดงโครงสร้างและองค์การที่ปรับปรุงใหม่	127

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย